NATHANIEL HAWTHORNE – LAUDATIO

Smaranda ŞTEFANOVICI[1]

Abstract

Nathaniel Hawthorne is still one of the most canonized nineteenth-century American writers. His work was inspired from and based on the history of his human ancestors and the New England of his own day. His strict Puritan discipline affected his life and literary career. A solitary person, he liked to read and contemplate in his room. These solitary years continued in school where he refused to participate in public speaking. When he met Sophia Peabody, his future wife, an artist, and painter, she managed to take him out of his "haunted chamber" into the world. The paper is meant to throw a glance at this writer's life, as well as at his historical, personaland cultural background as a source of inspiration for his original dual vision of life in a strict Puritan age.

Keywords: Puritan, romance, moral ambiguity, duality, balance.

Nathaniel Hawthorne (1804-1864) este şi la ora actuală unul din cei mai canonizaţi romancieri şi nuvelişti americanidin sec. al XIX-lea. A scris peste 46 de romane, povestiri şi schiţe, deşi s-a impus ca autor de romane foarte târziu, când avea aproximativ 46 de ani. Hawthorne este cunoscut azi pentru romanele sale de referinţă scrise între 1850 si 1860, şi anume: *The Scarlet Letter* (1850), *The House of the Seven Gables* (1851), *The Blithedale Romance* (1852), şi *The Marble Faun* (1860). Autorul a avut ca sursă de inspiraţie rădăcinile sale puritane, dar rezultatul a fost departe de a fi exclusiv puritan. Opera sa a fost inspirată şi s-a bazat pe istoria strămoşilor săi puritani şi pe Noua Anglie din sec al XIX-lea. Mediul cultural al strămoşilor lui şi a soţiei sale, Sophia Peabody, artistăşi pictoriţă, a avut un efect profund asupra viziunii sale de viaţă. Născut în Salem, lăcaşul Puritanismului, l-a făcut oare să creadă cu fermitate în principiile puritane? Opera sa ridică semne de întrebare legate de aceste legături de sânge arătând punctele tari dar şi slabe ale doctrinei puritane, care sunt privite dintr-un unghi modern. Înclinaţia spre ambivalenţă moralăşi simţul echilibrului i-au permis să evadeze din rigiditatea puritană şi să folosească 'romance' ca pe o formă literară care i-a permis încadrarea ambiguă între realitateşi imaginaţie, natural şi supranatural, puritanism şi modernism. De aici provineşi teoria sa organică cu privire la dualitatea vieţii, omul fiind capabil de ispăşire prin funcţia educativă a păcatului.

Precursor al romanului psihologic şi al psihanalizei moderne, prin profunzimea introspecţiei şi explorarea resurselor cinematice ale sufletului, Hawthorne redă imaginaţia americană folosind genul literar 'romance', care-i permite abordarea alegorică şi simbolistică ca pârghii de analiză ale sufletului uman. Autorul se distinge de aripa romantică idealistă, şi de transcendentalismul al cărui optimism şi idealism exagerat le-a respins. Înclinaţia spre ambivalenţă morală şi instrospecţie psihologică şi împărtăşirea teoriei organice privind dualitatea vieţii l-au făcut să reconsidere rolul individului în societatea puritană, apreciind valoarea efortului uman în faţa Providenţei. Adept al

[1]Associate Professor, PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș.

BDD-A27272 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:30 UTC)

scepticismului puritan şi implicit al păcatului puritan ancestral, Nathaniel Hawthorne adaugă o notă de modernitate prin abordarea funcţiei educative a păcatului. Astfel, autorul umanizează individul puritan, acesta având acces la mântuirea pe pământ. Abordând teme specifice romantismului gotic, nu putem să nu evidenţiem originalitatea lui Hawthorne în ceea ce priveşte, pe de o parte, abordarea tematică, ca de exemplu, efectele educative şi umanizatoare ale păcatului asupra omului, şi, în ceea ce priveşte, pe de altă parte, complexitatea şi profunzimea psihologică caracterială.

Hawthorne este totodată pe bună dreptate celebrat şi ca autor de schiţe şi povestiri. El este considerat de majoritatea criticilor fondator al prozei scurte americane tratând teme ca singurătatea umană, frustrarea, ipocrizia, eccentricitatea, şi slăbiciunea umană. Printre povestirile şi schiţele alegorice care i-au câştigat acest loc se numară "The Minister's Black Veil", "Roger Malvin's Burial", "Young Goodman's Brown", "Rappaccini's Daughter", "The Great Stone Face" şi "Ethan Brand". A experimentat totodată în 'istoria alternantă', subgen al ficţiunii speculative ca formă literară. Povestirea sa "P's Correspondence" (1845), este primul experiment finalizat de acest gen în limba engleză.

Anthony Trollope, celebru romancier englez din secolul al XIX-lea, care a avut un îndelungat schimb de sfaturi şi opinii literare cu Nathaniel Hawthorne, afirma că: "Nimeni nu se va simţi înnobilat dintr-o dată pentru că a citit unul din romanele mele. Dar Hawthorne, după ce l-aţi studiat, vă va fi foarte preţios. El vă va cufunda în melancolie, va arunca asupra voastră umbra unor presimţiri negre şi aproape că vă va zdrobi cu dureri imaginare; dar, în acelaşi timp, el vă va da putinţa să vă înălţaţi sensibil în timpul lecturii."("The Genius of Nathaniel Hawthorne")

Antoaneta Ralian pe coperta volumului *Casa cu Şapte Frontoane* (2004) citează din Brander Matthews: "Fantezia lui Hawthorne are o calitate pe care Poe nu a avut-o. Efectele literaturii lui sunt morale. La Hawthorne, situaţiile – oricît de stranii şi de înfricoşătoare – sunt doar semnul exterior al unei lupte lăuntrice, o luptă a spiritului."

Mihaela Bucur pe coperta volumului *Faunul de marmură* (2007)traduce părerea lui T.S.Eliot despre N.Hawthorne: "Opera lui Hawthorne este o critică autentică a moralităţii puritanilor, a moralităţii transcendentalilor şi a lumii pe care o cunoştea - autentică prin fidelitatea artistului, nu prin simpla convingere a omului. Este o operă critică la fel cum opera lui Henry James este o critică a Americii timpului său şi la fel cum operele lui Turgheniev şi Flaubert reprezintă o vedere critică asupra Rusiei şi a Franţei epocii lor."

Fondator al prozei scurte americane, Hawthorne este considerat totodată ca deschizător de drumuri în experimentul pe care l-a făcut cu *istoria alternantă* ('alternative history'), subgen al ficţiunii speculative ('alternate history') ca formă literară. Povestirea sa "P's Correspondence" (1845, inclusă în *Mosses from an Old Manse*) este ilustrativă în acest sens. Personajul este considerat alienat mental, deoarece el poate comunica cu personalităţi istorice şi literare demult decedate, dar care acum sunt percepute ca vii, spre exemplu poeţii Burns, Byron, Shelley, Keats, actorul Edmund Kean, politicianul englez George Canning şi chiar Napoleon Bonaparte.

BDD-A27272 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:30 UTC)

Deşi E.A.Poe nu a contribuit cu recenzii laudative referitoare la volumele *Twice-Told Tales* şi respectiv *Mosses from an Old Manse*, probabil datorită dispreţului pe care Poe îl manifesta faţă de alegorie şi povestiri morale, el a admis totuşi că "Stilul lui Hawthorne este puritate în sine. Tonul lui este singular în eficienţa sa – sălbatic, jalnic, meditativ, şi în deplină concordanţă cu temele abordate." Şi, în consecinţă, spunea el, "îl privim ca pe unul din puţinele genii incontestabile care s-au născut până acum în ţara noastră." (Cf. McFarland: 88-89)

Întreaga carieră literară a scriitorului american Nathaniel Hawthorne a purtat amprenta istoriei strămoşilor puritani şi a Noii Anglii aşa cum se prezenta ea în secolul al XIX-lea. Înzestrat cu talent de la D-zeu, după simbolistica numelui în ebraică (Nathaniel = 'Gift of God'), este considerat pe buna dreptate titan al literaturii americane şi universale. Nathaniel Hawthorne s-a născut pe 4 iulie 1804 în oraşul Salem (actualmente muzeu), Massachusetts, într-o familie care descindea din primii colonişti: tatăl, Nathaniel Hathorne, şi mama, Elizabeth Clarke Manning Hathorne. Strămoşii lui includeau magnaţi, judecători, şi marinari puritani. Două aspecte din acest arbore genealogic l-au făcut să-şi schimbe numele din Hathorne în Hawthorne la scurt timp după absolvirea Colegiului Bowdoin, în 1825. Unul era legat de imaginea unui strămoş, William Hathorne, implicat în persecuţia religioasă a Quaker-ilor din 1630, iar celălalt era un alt strămoş, John Hathorne, unul din cei trei magistraţi puritani, vestit pentru intransigenţa de care a dat dovadă în procesele intentate vrăjitoarelor din Salem în secolul al XVII-lea. ("The Salem Witchcraft Trials")

Tatăl lui Hawthorne, Nathaniel Hathorne, căpitan de vas, a murit în 1808 de tifos în Surinane, lăsându-şi soţia şi cei trei copii (Hawthorne avea doar patru ani) dependenţi de rude; după moartea lui, tânărul Nathaniel, mama lui şi cele două surori s-au mutat la rudele lor maternale, familia Mannings, în Raymond, Maine, unde au locuit într-o fermă izolată timp de zece ani. În această perioadă, mai exact în 10 noiembrie 1813, Hawthorne suferă un accident la picior în timpul unui joc de baseball ("bat and ball"), în urma căruia rămâne cu un handicap pentru tot restul vieţii. În această perioadă a vieţii, Hawthorne manifesta un interes tot mai mare pentru lectură şi contemplare în singurătate, aşa cum el însuşi afirma într-o scrisoare, mai târziu, către prietenul său Longfellow: "Nu am trăit, ci doar am visat că trăiesc." (4 iunie 1837). Şi cu toate acestea, este perioada de formare a personalităţii literare, "ucenicia sa" ("his apprenticeship"), aşa cum avea să o descrie Malcolm Cowley în studiul monografic despre Hawthorne, ucenicie care ulterior va produce acea operă de profunzime psihologică.

Deşi se confruntă cu probleme financiare, mama lui Nathaniel, ajutată de unchiul lui Nathaniel, Robert Manning, îl înscrie pe Nathaniel la Bowdoin College în 1821, pe care-l absolvă în 1825. Solitar în continuare, refuzând să participle la discursuri publice, totuşi, Nathaniel se împrieteneşte aici cu viitorul poet Henry Wadsworth Longfellow, cu viitorul preşedinte al Americii, Franklin Pierce, şi cu Horatio Bridge, finanţatorul volumului de povestiri *Twice-Told Tales* (*Povestiri repovestite,* 1837). Deşi Bowdoin era un

BDD-A27272 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:30 UTC)

colegiu mic şi izolat, Hawthorne a profitat mult de pe urma acestei experienţe, citind extensiv în engleză şi latină şi perfecţionându-şi arta compoziţiei.

La întoarcerea de la Bowdoin, între 1825 şi 1837, Hawthorne a locuit cu mama sa în Salem, Noua Anglie. O pustnică după moartea soţului ei, mama lui Hawthorne încurajează o tendinţă asemănătoare şi în fiul ei. Este perioada pe care Hawthorne şi-o aminteşte mai târziu ca fiind marcată de izolare şi solitudine într-o cameră bântuită ("haunted chamber") unde obişnuia să-şi petreacă mai tot timpul. În această perioadă a învăţat să scrie povestiri şi schiţe alegorice ce comentau viaţa alegorică pe care o ducea. În această cameră, conform mărturiilor sale, Hawthorne şi-a format caracterul şi intelectul, această izolare fiind întrutotul benefică. Citea mult din istoria Noii Anglii şi cutreia ţinuturile natale umplând caiete întregi de jurnal cu observaţii spirituale. Mărturiile celor din jur contrazic într-un fel cele afirmate de Hawthorne. Biografi recenţi susţin şi ei deschiderea lui spre viaţa socială, Hawthorne fiind un om care frecventa teatrul şi mergea la sindrofii sociale. Pe de altă parte, chiar sora lui, Elizabeth, remarca faptul că fratele ei era un om social cu "dragoste de mulţime".

Primele încercări literare datează încă din 1819 şi constau din eseuri şi poeme în *The Spectator*, un ziar autohton. În 1828 publică anonim primul său roman, *Fanshawe*. Acest roman, deşi s-a dovedit un eşec literar, a constituit o rampă de lansare publicitară, Hawthorne fiind încurajat şi sprijinit de către editorul bostonez Goodrich.

După mai multe eşecuri literare, îşi începe cariera de nuvelist publicând povestiri pentru început în *The Token*, editor fiind Goodrich; printre povestirile de succes din această perioadă se numără "My Kinsman, Major Molineux" (1832), "Roger Malvin's Burial" (1832) şi "Young Goodman Brown" (1835).

Înainte de publicarea primului volum de povestiri, *Twice-Told Tales*, în 1837, Hawthorne scrie mai multe povestiri şi schiţe, pe care le publică anonim sau sub diferite pseudonime în reviste ca *The New England Magazine, The United States Magazine,* şi *Democratic Review*, de exemplu: "Mrs. Hutchinson" (1830), "An Old Woman's Tale" (1830), "My Visit to Niagara" (1835), sau "Fragments from the Journal of a Solitary Man" (1837).

În 1837, fiind ajutat financiar de Horatio Bridge, fost coleg de la Bowdoin College, Hawthorne reuşeste să-şi publice prima culegere de povestiri, *Twice-Told Tales*, cu povestiri publicate anterior în diferite periodice. Tot acum este pentru prima dată când semnează cu numele său adevărat. Publicarea volumului îl face cunoscut pe Hawthorne pentru prima dată pe plan local. Aceste povestiri dezvăluiesc preocuparea lui Hawthorne pentru teme legate de trecut şi puterea trecutului asupra prezentului, vanitatea morală si intelectuală, păcatul ancestral, funcţia educativă a păcatului, dualitatea vieţii etc. Romantismul tenebros ('dark romanticism') care caracterizează proza scurtă a lui Hawthorne a fost de multe ori asemănat cu cel al lui Poe, ei distingându-se net de aripa romantică, idealistă, şi respectiv de retorica transcendentalistă a lui R.W.Emerson. De aici şi puţina popularitate de care s-au bucurat cei doi pe parcursul vieţii, lucru recunoscut de Hawthorne însuşi în prefaţa volumului *Twice-Told Tales* (1851): "încercări, foarte nereuşite,

BDD-A27272 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:30 UTC)

de a deschide un dialog cu lumea exterioară" ("attempts, and very imperfectly successful ones, to open an intercourse with the world".)

Hawthorne mărturiseşte că iubirea faţă de vecina sa din Salem, Sophia Peabody, prietenă şi discipol al lui R.W.Emerson, H.D.Thoreau, si M. Fuller, l-a făcut să-şi părăsească "camera bântuită" pentru civilizaţie. Pictoriţă, ilustratoare şi scriitoare, Sophia Peabody avea 32 de ani, în timp ce Hawthorne avea 36 de ani când s-au căsătorit în 1842, după cinci ani de la prima întâlnire. Pentru a-şi asigura un viitor stabil financiar, înainte de căsătorie, Hawthorne acceptă în 1838 o funcţie de inspector vamal în Boston, funcţie pe care o va ocupa până în 1840, cu un salariu de $ 1,500 pe an.

El a scris puţin în această perioadă, concentrându-se pe colegii de muncă, pe care-i urmărea îndeaproape, aşa cum va descrie ulterior în cea mai valoroasă carte a sa, *The Scarlet Letter* (*Litera stacojie,* 1850). Acest roman a fost început cu adevărat doar după demiterea lui din funcţie, în 1849.

Până la căsătoria cu artista Sophia Peabody, în 1842, acceptă, tot din motive financiare, în 1841, să devină membru în societatea utopică transcendentalistă Brook Farm, fondată de transcendentalistul Geoge Ripley. Pornind de la experienţele trăite la ferma Brook, unde pentru aproximativ şase luni a locuit alături de alţi membri transcendentalişti al căror optimism, ipocrizie, şi idealism exagerat, conform spuselor lui, nu-l caracterizau, va scrie romanul *The Blithedale Romance* în care a satirizat mişcarea.

Cu toate acestea, după căsătorie, cuplul se mută la Old Manse în Concord, Massachussets, unde Nathaniel a scris majoritatea povestirilor adunate ulterior în volumul *Mossesfrom anOld Manse* (*Muşchi de pe o veche casă parohială,* 1846). Aici cuplul duce o viaţă retrasă, dar fericită, timp de trei ani, singurele contacte fiind cu vecinii transcendentalişti Ralph Waldo Emerson, Henry David Thoreau, şi Ellery Channing. Pe parcursul întregii vieţi, Sophia şi Nathaniel s-au sprijinit reciproc în carieră, fiind caractere asemănătoare, înclinate spre singurătate. O mare admiratoare a talentului literar al soţului ei, Sophia petrecea mult timp în compania lui Hawthorne, care-i citea din opera sa, după care purtau discuţii critice asupra conţinutului. Hawthorne îşi considera soţia, pe care o alinta "Porumbiţa" ("Dove"), cel mai obiectic critic şi singurul prieten: "singura mea însoţitoare; şi nu am nevoie de altcineva – nu există loc liber nici în mintea şi nici în inima mea... Mulţumesc lui D-zeu că eu umplu inima ei mare!" (Cf. McFarland). Admiraţia lui Hawthorne faţă de tablourile Sophiei era la fel de solidă.

În urma căsătoriei au rezultat trei copii, Una, Julian, şi Rose. Una a murit tânără, datorită unei boli psihice. Julian s-a mutat înspre vest, unde a fost închis pentru delapidare, după care a scris o carte despre tatăl sau. Rose s-a căsătorit cu George Parsons Lathrop şi au devenit romano-catolici. După moartea soţului ei Rose a devenit călugăriţă dominicană. A fondat *Dominican Sisters of Hawthorne*, o societate de caritate pentru victimele cancerului.

O lovitură puternică este pierderea mamei în 1848, "cel mai greu moment din viaţa mea", aşa cum mărturiseşte Nathaniel prietenului său Longfellow. Trecea printr-o perioadă nefericită din viaţa sa, care-l făcea să viseze doar la povestirile pe care le-ar fi

BDD-A27272 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:30 UTC)

putut scrie şi nu putea, lipsindu-i inspiraţia şi voinţa. Se mută la Salem unde lucrează între 1846-1849 ca inspector într-un birou vamal. În 1849, datorită schimbării de administraţie la Washington, este dat afară din acest post. Această experientă va fi ulterior descrisă în prefaţa volumului *The Scarlet Letter* (*Litera Stacojie*, publicat în 1850). Contextul istoric fiind Noua Anglie (Boston), în perioada puritană a secolului al XVII-lea, romanul este considerat primul roman psihologic; autorul foloseşte alegoria şi simbolismul, ca pârghii de analiză psihologică a sufletului uman. Cartea s-a dovedit un best-seller, vânzându-se 2.500 volume în primele zece zile. Opiniile critice, pe de altă parte, erau împărţite. În timp ce D.H.Lawrence considera *The Scarlet Letter* ca fiind neegalabilă în perfecţiunea cu care Hawthorne redă imaginaţia americană, criticul Edwin Percy Whipple obiecta la "intensitatea morbidă" şi detaliile psihologice (Cf. Miller).

Succesul imediat al celebrului său roman *The Scarlet Letter* l-a ajutat să trăiască în continuare numai din scris. Următoarele romane apar la interval scurt unul după celălalt. Perioada 1850-1853 se dovedeşte cea mai prolifică din punct de vedere creativ. În 1850 familia se mută la Red House, în Lenox, în Berkshire Hills, unde Hawthorne se împrieteneşte pe viaţă cu romancierul Herman Melville, unul dintre primii exegeţi literari ai lui Hawthorne. Melville, cu 15 ani mai tânăr ca Hawthorne, şi-a celebrat prietenul în recenzia "Hawthorne and his Mosses" (publicată în *Literary World*), cu ocazia lansării volumului *Mosses from an Old Manse,* în dedicaţia romanului *Moby-Dick,* şi în multe scrisori.

În 1851 publică *The House of the Seven Gables (Casa cu şapte frontoane),*un alt roman de referinţă al literaturii americane. Deşi acţiunea are loc în secolul al XIX-lea, Noua Anglie, Hawthorne abordează aceeaşi temă a efectelor puritanismului asupra individului. Poetul şi criticul James Russell Lowell considera romanul mai bun decât *The Scarlet Letter*, numindu-l "cea mai valoroasă contribuţie la istoria Noii Anglii de până atunci" (Cf. Mellow). Henry James, criticul, afirma că: "Prin tema şi felul în care este tratată, *Casa cu şapte frontoane* se apropie cel mai mult de opera ideală." (Cf. Wright 372-375)

The Blithedale Romance (*Casa de la Blithedale*), singurul roman scris la persoana întâi, apare în 1852. Tot în 1852, în timp ce familia locuia la Tanglewood, lângă Lenox, Massachusetts, Nathaniel Hawthorne publică un volum de povestiri întitulat *A Wonder-Book for Girls and Boys* (*O Carte cu minuni pentru băieţi şi fete*), inspirat din mitologia greacă, care ulterior a devenit o operă clasică juvenilă.

În 1852 Sophia şi Nathaniel se mută înapoi la Concord unde cumpară The Hillside, anterior locuită de transcendentalistul Amos Bronson Alcott şi familia sa. Ralph Waldo Emerson şi Henry David Thoreau devin vecinii familiei Alcott şi mai târziu al familiei Hawthorne. În acelaşi an, Hawthorne scrie monografia electorală *The Life of Franklin Pierce.* Graţie alegerii prietenului său, Franklin Pierce, ca preşedinte al SUA, a cărui biografie a redactat-o, Hawthorne a fost numit consul la Liverpool, în 1853, la scurt timp după publicarea volumului *Tanglewood Tales* (1853). Această perioadă a vieţii petrecută în Anglia va fi evocată în volumul *Our Old Home* (*Căminul nostru vechi*), publicat în 1863, un atac la adresa publicului englez.

BDD-A27272 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:30 UTC)

În 1857, la terminarea mandatului, cuplul vizitează Franţa şi Italia. În 1860, după şapte ani de absenţă, Hawthorne şi soţia se întorc în Statele Unite, la The Wayside, Concord, după doi ani petrecuţi în Italia, unde Hawthorne s-a documentat pentru romanul său*The Marble Faun* (*Faunul de marmură), cel mai lung roman,* care apare în 1860, după şapte ani de la apariţia romanului *The Blithedale Romance*. Se bucură de succes, vânzându-se 14,000 exemplare într-un singur an. Tema abordată în ultimul său roman este conflictul dintre inocenţă şi culpabilitate.

În 1863, vede lumina tiparului *Our Old Home*, un volum de eseuri despre Anglia. Hawthorne a continuat să contribuie cu eseuri la *Atlantic Monthly*. Cu toate acestea, ultimii patru ani din viată sunt ani marcaţi de boală (un posibil cancer la stomac după afirmaţiile lui Edward Miller, autor al unei monografii despre Hawthorne) dar şi de creaţie literară. În aceşti ani a început patru proiecte de romane, *The Ancestral Footstep, Dr. Grimshawe's Secret, Septimus Felton*, şi *The Dolliver Romance*. Nu a terminat nici unul.

În 11 mai 1864, la 60 de ani, Hawthorne moare în somn, în New Hampshire, în Munţii Albi, unde se afla cu prietenul său, Franklin Pierce. Este înmormântat pe Aleea Autorilor, în cimitirul Sleepy Hollow din Concord, Massachusetts. Soţia sa, Sophia Peabody, şi fiica sa, Una, deşi iniţial au fost înmormântate în Anglia, în Kensal Green Cemetery din Londra (unde locuiau din 1868), au fost transferate lângă Hawthorne în 2006. Julian Hawthorne a murit în 1934.

BIBLIOGRAFIE

Cowley, Malcolm (ed.). *The Portable Hawthorne*. New York: The Viking Press, 1948.
Hawthorne, Nathaniel. *Casa cu 7 frontoane*. Editura Dacia: Cluj-Napoca, 2004.
Hawthorne, Nathaniel. *Faunul de marmură*. Bucureşti: Editura Nemira & Co., 2007.
Hawthorne, Nathaniel.*Twice-Told Tales*, Michigan: University of Michigan Library, 1851.
McFarland, Philip. *Hawthorne in Concord*. New York: Grove Press, 2004.
Mellow, James R.*Nathaniel Hawthorne in his Times*. Boston: Houghton Mifflin Company, 1980.
Miller, Edwin Haviland.*Salem Is My Dwelling Place: A Life of Nathaniel Hawthorne*. Iowa City: University of Iowa Press, 1991.
Trollope, Anthony. "The Genius of Nathaniel Hawthorne" from *North American Review*, CCLXXIV (September), 203-22, 1879.
http://www.eldritchpress.org/nh/nhtroll.html
Wright, Sarah Bird (ed.). *Critical Companion to Nathaniel Hawthorne: A Literary Reference to His Life and Work*. New York: Facts on File, Inc., 2007.

BDD-A27272 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:00:30 UTC)